

Guðrún Þórðardóttir
Bókasafns- og upplýsingafræðingur
gudrun@fsu.is
Sími 616 0824

Ritun

SKRIF – TEXTAGERÐ - MÁLFAR

Afmörkun efnis

Hvað ætla ég að skrifa um?

Hvað ætla ég að skrifa?

Fyrsta mál á dagskrá er að fá hugmynd og setja niður á blað allt sem manni dettur í hug um efnið.

Skilaverkefni

- Lesa fyrirmælin. Kennarinn skilar inn lýsingu á því til hvers hann ætlast með verkefninu.
- Ef t.d. um er að ræða stutta skýrslu um heimsókn í gróðrarstöð þarf ekki að leggja í mikla heimildavinnu. Oft er gagnlegt að skoða heimasíðu staðarins til að tryggja að staðreyndir séu réttar.

Gátlisti vegna skýrslu um heimsókn

1. Nafn námskeiðs, nafn höfundar skýrslu, nafn námskeiðs, dagsetning heimsóknar
2. Hvert var farið og hver tók á móti.
3. Helstu atriði um staðinn sem er heimsóttur (saga, starfsemi, framleiðsla).
4. Atriði sem höfundur vill leggja áherslu á, hvað hann lærði af heimsókninni og fleira.
5. Myndir (frekar færri en meira lýsandi myndir).

Vel orðaður texti

Eðlileg orðaröð í íslensku

Frumlag – sagnorð – andlag

Dæmi:

Plantan var mæld vikulega

Mæling var gerð á plöntunni vikulega.

Nota frekar færri orð en fleiri

Nota frekar sagnorð en nafnorð

Nafnorðastíll

Oft þegar fólk sest niður til að skrifa vill það vanda mál sitt. Margir lenda í að fara að búa til nafnorð þar sem eðlilegar er að nota sagnorð í íslensku.

Dæmi: **Maðurinn hlaut beinbrot** en ekki **maðurinn beinbrotnaði**.

Langar runur eða stuttar málsgreinar

Ein málsgrein – löng runa:

Hún sagði mér að þegja því að hún væri orðin leið á mér, auk þess sem ég vissi ekkert um þetta mál og betra væri að einhver sem hefði vit á því talaði um það en ef ég endilega vildi mætti ég koma með.

Tilraun til úrbóta:

Hún sagði mér að þegja. Hún væri orðin leið á mér. Auk þess vissi ég ekkert um þetta mál. Betra væri að einhver sem vit hefði á því talaði um það. Ef ég endilega vildi mætti ég koma með.

„Upptalningarfrásögn“

Upptalningarfrásögn ber að forðast. Í slíkum frásögnum hefur gleymst að nota punkta og kommur. Þess í stað eru notaðar samtengingar – og oft þær sömu aftur og aftur.

- Dæmi:

Þegar ég vaknaði í morgun mundi ég að ég gleymdi alveg að mæla í gær svo ég flýtti mér að athuga um tómataplönturnar mínar og fór beina leið í gróðurhúsið og fann hitamælinn og svo mældi ég hitann og líka birtuna svo skrifaði ég tölurnar niður og fór í skólann.

Gott að hafa í huga

Nota eðlilega íslenska orðaröð

Nota frekar styttri setningar en lengri. Langar setningar valda því að merking textans getur brenglast. Höfundur lendir stundum í að gleyma upphafi setningarinnar.

Ritaður texti er formlegri en talmál. Sleppa hikorðum, slangri og slettum.

Textinn á að vera skiljanlegur öllum sem hann lesa.

Forðast endurtekningar, texti þar sem sömu orð og orðasambönd koma fyrir aftur og aftur er þreytandi aflestrar.

Leita sér upplýsinga þegar vafamál koma upp

Efnisgreinar

Ritsmíð er byggð upp á nokkrum **efnisgreinum** sem aðgreindar eru með **greinaskilum**.

Efnisgrein er sjálfstæð eining í texta.

Hver efnisgrein er ein heild sem rúmar eina hugsun.

Efnisgrein hefur **upphaf**, **miðju** og **enda**.

Of stutt efnisgrein rúmar vart heila hugsun.

Of löng efnisgrein verður þvælin og óskýr.

Eðlileg lengd efnisgreina er fimm til fimmtán línur.

Minna en tvær línur og meira en hálf síða er ekki í lagi.

Kaflar í bók, fréttir í blaði eða sendibréf eru yfirleitt byggð upp af nokkrum efnisgreinum.

Greinarmerki

Ekki punktur á eftir fyrirsögn.

Eitt bil á eftir punkti.

Tvípunktur á undan beinni ræðu eða beinum tilvitnunum ef á undan fara inngangsorð eða inngangsmálgrein

Dæmi: Jónas kallaði út um gluggann: „Viltu láta köttinn í friði.“

Meira um greinarmerkjasetningu:

- <http://ritreglur.arnastofnun.is/>

Uppkast og frágangur

Mikilvægt er að skrifa uppkast, umorða og lagfæra orðalag.

Góð aðferð til að byrja er að skrifa niður allt sem kemur upp í hugann og gæti tengst viðfangsefninu.

Uppkast á alltaf að lesa yfir með það í huga að breyta og bæta.

Upphaflegt uppkast getur litið allt öðruvísi út en endanlegur texti.

Gagnlegar heimsíður

Íslensk réttitun

<https://rettritun.arnastofnun.is/islensk%20rettritun>

Beygingarlýsing íslensks nútímamáls

<https://bin.arnastofnun.is/>

Reglur um greinamerkjasetningu

<https://ritreglur.arnastofnun.is/>

Vefsíða Árnastofnunar um íslenskt nútímamál

<https://malid.is/>

Villuleitarforrit

<http://skrambi.arnastofnun.is/>